

DOI: <https://doi.org/10.54937/dspt.2025.25.1.69-76>

Photography as a Dynamic Medium in Artistic Space

Fotografia ako dynamické médium v umeleckom priestore

Stanislav Benčíč, Natália Dadíková

Abstract

The paper introduces photography as a dynamic medium that crosses the boundaries of mere documentation and becomes an expressive art form capable of capturing narratives and poetics in short moments of action. The author points to photography as an artistic activity that not only fosters creativity but also provides activity and stability in one's perception of the meaning of life in one's trajectory.

Keywords: Photography. Design. Art medium. International dimensions. Poetics.

Úvod

Fotografia je jedným z najdynamickejších médií súčasnosti. Kováčová et al. (2024) popisujú fotografiu ako umelecké médium, ktoré zachytáva krátky moment reality, ktorý sa často vyznačuje znehybnením reálneho stavu a absenciou zvuku a/aj pohybu (ibidem, s. 46)¹. Napriek svojej technologickej dostupnosti a rozšíreniu v každodennom živote si zachováva schopnosť presahovať rámec obvyčajnej dokumentácie a vstupovať do priestoru umeleckej expresívnosti. Zachytáva viac než len vizuálne fragmenty reality – stáva sa prostriedkom na sprostredkovanie emócií, príbehov a skúseností. Fotografovanie ako činnosť je rozšírenou po celom svete a je možné ju považovať za prirodzenú súčasť ľudského bytia (Canon, 2018).

V kontexte spoločenstva fotografia nadobúda ešte hlbší význam. Ako médium interakcie a komunikácie umožňuje jednotlivcom reflektovať svoje prežívanie a vnímanie sveta, pričom ich zároveň aktivizuje v procese tvorby a interpretácie obrazu. Umožňuje mu prežívanie a homeostázu (Kováčová, Ševčovič, 2024) alebo pri jej narušení sa často stretáva aj so zlomom (Kováčová,

---

¹ Dané heslo je dostupné v novom *Krátkom slovníku akčného umenia: od dospelosti k starobe* (2024). Tento slovník v súčasnosti patrí medzi novinky a zároveň odkrýva pohľad na rôzne médiá v akčnom umení a priestore reality (pozn.).

Valachová, 2024). Fotografovanie tak môže slúžiť nielen ako umelecká činnosť, ale aj ako spôsob upevnenia vzťahu človeka k vlastnej existencii a okolitému prostrediu. Tento príspevok sa preto venuje fotografii ako dynamickému médiu, ktoré svojou povahou a využitím ovplyvňuje nielen individuálne vnímanie, ale aj kolektívne prežívanie v rámci komunity.

Fotografia ako umelecké médium

Fotografia predstavuje špecifické umelecké médium², ktoré spája technický aspekt zaznamenávania reality s kreatívnym výrazom. Hoci môže slúžiť ako prostriedok dokumentácie, v rukách umelca sa stáva nástrojom na tvorbu nových významov, emocionálnych odkazov a vizuálnych príbehov. Jej jedinečnosť spočíva v schopnosti zachytiť okamih, ktorý môže byť interpretovaný rôznymi spôsobmi – od autentického záznamu až po inscenovanú fikciu. Fotograf sa tak stáva nielen pozorovateľom, ale aj rozprávačom, ktorý cez kompozíciu, svetlo a perspektívu vytvára obrazy nesúce osobný alebo kolektívny význam.

Dynamika fotografie spočíva aj v **jej vzťahu k času a priestoru**. Na jednej strane dokáže zastaviť plynutie času a zmraziť pohyb, čím uchováva prechavé momenty a premieňa ich na trvalé vizuálne stopy. Na druhej strane umožňuje experimentovať s časovosťou – dlhé expozície, viacnásobné expozície či manipulácia v postprodukcii rozširujú možnosti umeleckého vyjadrenia a posúvajú hranice fotografického média.

Okrem svojej formálnej stránky fotografia výrazne ovplyvňuje aj vnímanie identity, pamäti a kolektívneho vedomia. Stáva sa nielen osobným záznamom skúseností, ale aj prostriedkom reflexie spoločenských a kultúrnych fenoménov. Podľa Homolovej (2024) fotografia dokáže zaznamenať vnútorné pocity a presvedčenie tvorcu fotografie, sprostredkováva názory a postoje. Vďaka technologickému pokroku a dostupnosti digitálnych nástrojov sa dnes fotografia nachádza v neustálej transformácii – presahuje tradičné formy a spája sa s inými médiami, ako sú video, inštalácia či performácia. Tento mediálny presah otvára nové možnosti interpretácie a vnímania obrazu, čím fotografia získava ešte väčšiu umeleckú a komunikačnú silu.

Náhľady na fotografiu sú rôznorodé. Aj z toho dôvodu považujeme za dôležité sumarizovať hlavné z nich a prezentovať ich v tabuľkovom spracovaní (Tabuľka 1).

---

² Podstatu fotografie v akčnom umení je v tom, že prostredníctvom nej je možné preniknúť do hĺbky udalostí a situácií, čím ponúka divákovi jedinečný pohľad na akciu aktéra, ktorý sa prelína s jeho vlastnou predstavivosťou. Zobrazovaný obraz je zachytením reality práve v danom momente. Fotografia môže zachytávať rôzne udalosti v živote človeka (Kováčová, Valachová, 2024).

Tabuľka 1: Náhlady na fotografiu ako umelecké médium

FOTOGRAFIA AKO UMELECKÉ MÉDIUM	Expresívny nástroj vizuálnej komunikácie	Fotografia nie je len technickým záznamom reality, ale aj prostriedkom umeleckého vyjadrenia. Fotograf môže manipulovať kompozíciu, svetlo či perspektívu, čím vytvára vizuálne posolstvá s osobitou atmosférou a významom.
	Zachytávanie efemérnych momentov	Na rozdiel od maľby či sochy, ktoré vyžadujú dlhší tvorivý proces, fotografia umožňuje okamžite zaznamenať prchavé momenty a premeniť ich na vizuálne príbehy.
	Fotografia ako médium subjektivity	Každá fotografia je výsledkom subjektívneho výberu fotografa – rozhoduje sa, čo bude v zábere, aký uhol pohľadu zvolí či akú emóciu chce sprostredkovať. Aj objektívna realita sa tak stáva interpretovanou.
	Interakcia medzi realitou a fikciou	Fotografia môže zachytávať realitu, ale rovnako aj inscenovať nové významy. Umelci využívajú aranžované scény, postprodukčné úpravy či experimentálne techniky, aby prekonalí hranice medzi dokumentárnym a imaginatívnym zobrazením.
	Telesnosť a časovosť v obraze	Fotografia dokáže uchovávať čas – zastaviť ho, zmraziť pohyb alebo zachytiť plynutie dejov. Obraz tak môže slúžiť ako pamäťová stopa minulosti alebo ako prostriedok na skúmanie telesnosti v umeleckom kontexte.
	Mediálny presah a experimentovanie	Súčasná fotografia sa stále viac spája s inými médiami, napríklad s video-artom, inštaláciou či performanciou. Hybridné formy posúvajú hranice fotografického média a umožňujú nové spôsoby vnímania obrazu.
	Fotografia v kontexte spoločnosti	Okrem individuálnej expresie zohráva fotografia významnú úlohu v spoločenskom diskurze. Používa sa v angažovanom umení, v dokumentovaní sociálnych tém či v aktivizme, čím sa stáva nástrojom zmeny a reflexie doby.

Zdroj: vlastné spracovanie

Vnímanie pohybu prostredníctvom fotografie

Pohyb v akčnej fotografii môže nadobúdať rôzne podoby – od futbalistu, ktorý práve kope do lopty, cez tanečníka zachyteného v momente skoku, až po skupinu detí pohybujúcich sa na dopravnom ihrisku (Sasson, 2007). Fotograf si pri zachytávaní týchto dynamických situácií uvedomuje ich pominuteľnosť a jeho úlohou je vystihnúť správny okamih tak, aby pohyb zostal čo najvernejšie sprostredkovaný. Výsledná fotografia tak získava na dynamike a nesie v sebe vizuálny impulz akcie, ktorý dokáže diváka vtiahnuť do deja.

Dôležitým aspektom je aj vnímanie pohybu samotným divákom. Hoci fotografia ako médium „zastavuje čas“, správne skomponovaná snímka môže v divákovi vyvolať ilúziu kontinuity, akoby akcia na obrázku pokračovala aj po jeho zhladnutí. Práca so svetlom, smerom pohybu a jeho kontextom tak dokáže posilniť emocionálny dojem a prehĺbiť vizuálnu naratívu obrazu. Pohyb vo fotografii teda nie je len fyzickým aktom, ale aj konštruktom, ktorý ovplyvňuje spôsob, akým vnímame čas, priestor a dynamiku zachyteného okamihu.

Okrem samotného aktu zachytenia pohybu zohráva dôležitú úlohu aj technické spracovanie – dĺžka expozície, uhol snímania a kompozícia môžu výrazne ovplyvniť vizuálnu interpretáciu pohybu. Krátka expozícia umožňuje zmraziť okamih v jeho najčistejšej podobe, zatiaľ čo dlhšia expozícia môže zdôrazniť dynamiku rozmazaním pohybu a vytvoriť tak dojem plynutia času. Pohyb vo fotografii tak nie je len staticky zaznamenaný moment, ale aj vizuálny prvok, ktorý ovplyvňuje spôsob, akým divák vníma energiu a kontinuitu akcie.

Fotografia ako nástroj na vyvolanie spomienok a emócií

Akčné fotografie, ktoré zachytávajú známe alebo príbuzné scény, môžu v divákovi vyvolať silné spomienky. Môže to byť rodič, ktorý zachytí prvý pád svojho dieťaťa pri učení sa jazdiť na bicykli, alebo deti, ktoré sa hrajú vonku počas letného večera (Vargas, 2021). Tieto okamihy sú zvyčajne osobné, a preto dokážu zanechať hlboký emocionálny dojem a často po rokoch môže prísť aj katarzia v podobe argumentov, ktoré v danom momente neboli pre dieťa pochopiteľné (Homolová, 2024). Emócie vytvárajú dialóg medzi divákom a obrazom, čím sa fotografia stáva mostom medzi dvoma subjektmi – medzi tým, kto obraz vytvoril, a tým, kto ho vníma. Jedným z charakteristických znakov najsilnejších akčných fotografií je práve táto schopnosť vyvolať dialóg medzi divákom a obrazom (Joseph, 2006). Silná fotografia nie je len pasívnym záznamom udalosti; je schopná nabádať divákov, aby sa zastavili, zamysleli a zapojili sa do príbehu, ktorý obraz rozpráva. Tento dialóg je podporený voľbami, ktoré fotograf robí – ako je kompozícia, perspektíva, spôsob vykreslenia dynamiky a emócií (Valachová,

Repiská, Weisová, 2024). Tieto rozhodnutia nehovoria len o tom, čo je na obrázku zobrazené, ale aj o tom, ako je tento obraz vnímaný a aké reakcie vyvoláva. Prezentovaním scény s vhodným množstvom nejednoznačnosti alebo s presne vybranými detailmi môže fotograf vyzvať divákov, aby do obrazu premietli svoje vlastné zážitky, interpretácie a spomienky. V súvislosti s tým Basil (2011) realizoval výskum, v ktorom zhrnul oblasti, v ktorých fotografia zaznamenala významné miesto nielen ako umelecké médium, ale aj ako faktografické médium (bližšie tabuľkové spracovanie, Tabuľka 2).

Tabuľka 2: Využívanie fotografie vo výskume vybraných vedných odborov

Vedný/Študijný odbor	Konkrétne využitie fotografie
Antropológia	Využívanie fotografie na zaznamenávanie a demonštráciu exotických kultúr (Collier & Collier, 1986).
Sociológia	Využívanie fotografie ako súčasť vizuálnych obrazov vo výskume na zaznamenávanie situácií, kde fotografický materiál je označovaný ako „vizuálna sociológia“ (Harper, 1994).
Ekológia & Geografia	Fotografia používaná na štúdium zvierat vo voľnej prírode. Fotografia používaná na skúmanie toho, ako ľudia chápu a interpretujú svoj svet (Hall et al., 1997).
Medicína & Ošetrovatel'stvo	Fotografia sa považuje za formu dokumentácie, ktorá „nadobúda status dôkazu“ a môže byť použitá na „verné zachytenie toho, čo sa skutočne deje“.

Zdroj: Basil (2011)

Takýto prístup umožňuje, aby fotografia slúžila nielen ako záznam reality, ale aj ako vyvolávač osobných reflexií a emocionálnych reakcií. Týmto spôsobom sa stáva akčná fotografia nielen vizuálnym, ale aj psychologickým nástrojom, ktorý prepája jednotlivcov s ich osobnou históriou, skúsenosťami a kultúrou.

Poetickosť fotografie a jej medzinárodný rozmer

Fotografia ako vizuálne médium prekračuje jazykové a kultúrne bariéry, čím sa stáva univerzálnym nástrojom komunikácie medzi rôznymi spoločnosťami a národmi. Vďaka svojej schopnosti zachytávať okamihy a príbehy ľudí z rôznych kultúrnych prostredí slúži ako prostriedok na vzájomné porozumenie a budovanie mostov medzi komunitami (Brendza, Ferencová, 2016). Medzinárodný rozmer fotografie sa prejavuje nielen v globálnom šírení obrazov prostredníctvom médií a sociálnych sietí, ale aj v jej úlohe pri dokumentovaní

kultúrnych tradícií, spoločenských zmien a historických udalostí. Fotografické výstavy, festivaly a projekty často spájajú umelcov z rôznych častí sveta, čím podporujú medzikultúrny dialóg a reflektujú rozmanitosť ľudských skúseností. Fotografia má schopnosť zachytiť nielen realitu, ale aj emócie, atmosféru a nevypovedané príbehy. Jej poetickosť spočíva v schopnosti prenášať pocity a symboliku prostredníctvom kompozície, svetla a tieňa, čím prekračuje hranice jazykov a kultúr. Poetická fotografia nekomunikuje len vizuálne, ale aj intuitívne – ponúka priestor na interpretáciu a osobnú rezonanciu v divákovi, bez ohľadu na jeho pôvod či kultúrne zázemie (Dimová, Brendza, 2019). Napriek odlišnostiam je jej esencia spoločná: zachytiť krehkosť okamihu, vyjadriť nevysloviteľné a spájať ľudí prostredníctvom vizuálnej poézie.

Záver

Fotografia ako dynamické a expresívne médium má jedinečnú schopnosť prepojiť umenie, poetickosť a realitu v prostredí umeleckého spoločenstva. Je schopná zachytiť nielen vizuálny obraz, ale aj emocionálny a psychologický rozmer momentu, čo ju robí cenným nástrojom pre vyjadrenie ľudských skúseností a interpretácií.

V kontexte umeleckého spoločenstva fotografie nielen dokumentuje, ale aj stimuluje dialóg, ktorý presahuje hranice jednotlivca a otvára priestor pre zdieľanie rôznych perspektív. Tento proces podporuje nielen umelcov, ale aj divákov, ktorí sa môžu vo fotografiách nájsť a reflexívne sa zapojiť do vytváraného príbehu. Ako umelecké médium, fotografia v priestore spoločenstva posilňuje vzťah medzi divákom a obrazom, umožňuje nové vnímanie pohybu a času a vnáša do diskurzu hlboký emocionálny a intelektuálny potenciál.

Bibliografia

- BASIL, M. 2011. Use of Photography and Video in Observational Research. In: *Qualitative Market Research*, 2011, 14(3), 246-257.
<https://doi.org/10.1108/13522751111137488>
- BRENDZA, B.; FERENCOVÁ, S. 2016. Masmediálna ponuka v kontexte kritickej percepcie. In: *Megatrendy a médiá 2016: Kritika v médiách, kritika médií*. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave. Fakulta masmediálnej komunikácie, 2016, s. 210-217. ISBN 978-80-8105-797-7.
- CANON, S. A. 2018. InfoTrends' Road Map 2018: Digital Photography Trends. Available online at: <http://www.bizcommunity.com/Article/196/17/176366.html>
- CEPKOVÁ, P.; LANČARIČ, P.; SEDLÁK, J. 2021. Empiricism of the medium of Photography and the Interflow of Realities of Vision. In: *Media Education*, 2021, 17(1), 37-44.
<https://doi.org/10.13187/me.2021.1.37>

- COLLIER, J., J. R., COLLIER, M. 1986. *Visual Anthropology: Photography as a Research Method*. Albuquerque: University of New Mexico Press, 1986.
- DIMOVÁ, I.; BRENDZA, B. 2019. On the art of memory. In: *European Journal of Media, Art and Photography*, 2019, 7(2), 78-81.
- HALL, I. H. S. et al. 1997. *Geology of the Glasgow district*. London: HMSO for the British Geological Survey. ISBN 0-11-884534-9.
- HARPER, D. 1994. On the authority of the image. Visual methods at the crossroads. In *The Sage Handbook of Qualitative Research*, 1994, 408-417.
- HOMOLOVÁ, M. 2024. Katarzia udalostí zlomu prostredníctvom fotografie. In: *CREA-AE 2024: kreatívne reflexívne emocionálne alternatívne – umelecké vzdelávanie*. Bratislava : Univerzita Komenského v Bratislave, 2024, s. 257-265. ISBN 978-80-223-5915-3.
- JOSEPH, J. A. 2006. Documentation. Participatory Adult Learning, Documentation and Information Networking, Group of Adult Education, School of Social Science. New Delhi: JawaharlalNehru University, 2006, pp. 8-12.
- KOVÁČOVÁ, B. et al. 2024. *Krátky slovník akčného umenia : od dospelosti k starobe*. Ružomberok : VERBUM – vydavateľstvo Katolíckej univerzity v Ružomberku, 2024, 109 s. ISBN 978-80-561-1115-4.
- KOVÁČOVÁ, B.; ŠEVČOVIČ, M. 2024. *Homeostáza v obrazoch: akčné umenie v dospelosti a v starobe*. Ružomberok: VERBUM – vydavateľstvo Katolíckej univerzity v Ružomberku, 2024. 100 s. ISBN 978-80-561-1130-7.
- KOVÁČOVÁ, B.; VALACHOVÁ, D. 2024. *Zlom v obrazoch : akčné umenie v dospelosti a v starobe*. Ružomberok : VERBUM – vydavateľstvo Katolíckej univerzity v Ružomberku, 2024. 113 s. ISBN 978-80-561-1132-1.
- SASSOON, J. 2007. Photographic Meaning in the Age of Digital Reproduction. In: *Archives & Social Studie: Journal of Interdisciplinary Research*. 2007, 1, March.
- SEDLÁK, J.; CEPKOVÁ, P. 2021. Global age of man within the context of photography. In: *Sovremennyyj diskurs-analiz*, 2021, 2(28), 3-13.
- VALACHOVÁ, D.; REPISKÁ, M.; WEISSOVÁ, D. 2024. Self-image(s) as a part of the visual representation of life. In: *Studia Scientifica Facultatis Paedagogicae Universitas Catholica Ružomberok*, 2024, 23(2), 45-54. <https://doi.org/10.54937/ssf.2024.23.2.45-54>

Prof. PhDr. Stanislav Benčíč, PhD.

Paneurópska vysoká škola, Fakulta masmédií

Tematínska 10, Bratislava

stanislav.bencic@paneurouni.com

Benčíč, S., Dadíková, N.:

Fotografia ako dynamické médium v umeleckom priestore

Mgr. Natália Dadíková, DiS. art.

Paneurópska vysoká škola, Fakulta masmédií

Tematínska 10, Bratislava

natalia.dadikova@paneurouni.com